

**ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ РЕАЛІЗАЦІЇ
АДАПТИВНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ ПРОЕКТУВАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ
ІНФОРМАЦІЇ В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ**

**Кравець О.Є.
Приймак А.М.**

В Україні, яка наразі активно інтегрує в світову спільноту та розвиває у зв'язку з цим міжнародну співпрацю в різних галузях, помітно зріс інтерес до вивчення іноземних мов. Отже зростає попит на фахівців з іноземних мов і зростають вимоги до якості та удосконалення методів навчання, розробки й ефективного впровадження в навчальний процес нових методик. Актуальним є дослідження теоретичних та практичних аспектів упровадження викладачами вищої школи адаптивної технології проектування навчальної інформації в ході професійно-педагогічної діяльності, яка організує подачу навчальної інформації та забезпечує продуктивну взаємодію викладачів і студентів, а також допомагає у формуванні професіоналів нової формації. Результати теоретичного аналізу і практичного досвіду професійно-педагогічної діяльності викладачів вищої школи дало змогу виявити певні суперечності у проектуванні навчальної інформації.

Цікавим для даного дослідження є факт, пов'язаний з уведенням у вітчизняну науку наприкінці 70-х –початку 80-х років поняття педагогічна технологія, яка на сучасному етапі розвитку системи освіти функціонує як наука, що досліджує найбільш раціональні шляхи навчання; система способів, принципів і регуляторів, які застосовуються професіоналами в ході реалізації навчального та виховного процесів; реальний процес навчання; конструкція, стратегія, алгоритм дій педагога, організація педагогічної діяльності. Розробляючи експериментальну програму проектування навчальної інформації викладачем, автори спираються на ієрархію цілей як умову максимальної адаптації розробленої технології до навчального процесу у вищій школі.

Ключові слова: *вивчення іноземної мови, вища школа, проектування, адаптивна технологія навчання, навчальна інформація*

**THEORETICAL PRINCIPLES OF
ADAPTIVE TECHNOLOGY REALIZATION IN PROJECTING EDUCATIONAL
INFORMATION AT THE FOREIGN LANGUAGE CLASSROOM**

Ukraine is currently integrating into the world community and developing international cooperation in various fields. In this regard, the interest to foreign languages has grown significantly. Consequently, the demand for specialists in foreign languages is constantly increasing. As a result, the requirements for quality and improvement of teaching methods, development and effective introduction of new techniques in the learning process are increasing too. This article deals with the study of theoretical and practical aspects of the adaptive technology introduction. The authors of the article propose their adaptive technology as a tool for designing educational information by teachers of the English language at higher educational institutions. This technology is supposed to diagnose the students' level of knowledge English, to adapt educational information to their level, to

create atmosphere for productive interaction between teachers and students. According to the authors, it helps in the formation of professionals of the new formation. The results of theoretical analysis and practical experience of the professional and pedagogical activity of high school teachers has helped to reveal certain contradictions in the design of educational information.

Interesting for this study is the fact associated with the introduction of domestic science in the late 70's - the beginning of the 80-ies. It is the concept of pedagogical technology, which at the current stage of education system development functions as a science which studies the most rational ways of learning. By developing an experimental program for designing educational information by a teacher, the authors rely on the hierarchy of goals as a condition for maximum adaptation of the developed technology to the educational process in the higher school. The construction of the technology by the university teacher is justified in the course of professional pedagogical activity. The ways of its implementation in educational process are presented.

Key words: *foreign language learning, higher education, projecting, adaptive learning technology, educational information*

Останнім часом у нашій країні помітно зріс інтерес до вивчення іноземних мов, що пов'язано, насамперед, з інтеграцією України в світову спільноту, розвитком у зв'язку з цим міжнародної співпраці, появою нових спільних підприємств, різних виробничих, освітніх, наукових, культурно-історичних, країнознавчих та інших проектів. Як наслідок, зростає попит на фахівців з іноземних мов. Та зростають і вимоги до якості та удосконалення методів їх навчання, розробки й ефективного впровадження в навчальний процес нових методик тощо.

На сучасному етапі модернізації вітчизняної системи освіти наявний рівень знань майбутніх фахівців нефілологічних факультетів ВНЗ з іноземної мови не дозволяє їм вирішувати професійні завдання іноземною мовою й наразі не відповідає вимогам суспільства. Тому актуальним є дослідження теоретичних та практичних аспектів упровадження викладачами вищої школи адаптивної технології проектування навчальної інформації в ході професійно-педагогічної діяльності, яка, з одного боку, організує подачу навчальної інформації, з іншого – забезпечує в навчальному процесі продуктивну взаємодію викладачів і студентів, а також допомагає у формуванні професіоналів нової формації.

Ознайомлення з результатами теоретичного аналізу і практичним досвідом професійно-педагогічної діяльності викладачів вищої школи в контексті проектування навчальної інформації дало змогу виявити певні суперечності:

- а) між соціальним замовленням професійно-компетентних викладачів вищих навчальних закладів, здатних вдало проектувати й оновлювати зміст освіти, актуалізувати наявний обсяг інформації, трансформувати її в навчальну інформацію й досягати бажаних результатів та наявним рівнем їх готовності до проектування навчальної інформації;
- б) між ступенем особистісної та професійної адаптивності педагогів та динамікою інформаційної реальності;
- в) між збільшенням обсягу професійно-педагогічної інформації та активним використанням викладачами традиційних технологій її презентації, що достатньою мірою не забезпечує компетентісної орієнтації у сучасному інформаційному просторі;
- г) між зростаючою потребою використання педагогічної інформації у процесі розв'язання навчально-професійних завдань та відсутністю необхідних для цього педагогічних умов у вищих навчальних закладах.

Одним із шляхів подолання цих суперечностей є формування в сучасному інформаційному просторі проектної компетенції викладачів ВНЗ за допомогою засобів технологізації професійної діяльності, оскільки досконале знання базових технологій та уміння працювати за чітко окресленою схемою забезпечує викладачам резерв часу для творчого пошуку, вдосконалення педагогічної майстерності тощо.

Цікавим для нашого дослідження є факт, пов'язаний з уведенням у вітчизняну науку наприкінці 70-х – самому початку 80-х років поняття *педагогічна технологія*, яке на той час виступало синонімом часто вживаного у всіх навчальних посібниках розгорнутого ряду: "... поєднання

методів, форм, способів, організаційних рішень і т.п. спільної діяльності вчителя та учнів для досягнення мети розвитку, виховання, навчання, відповідно до ....". На тлі актуалізованої у дослідженні проблеми *інформатизації суспільства* традиційне словосполучення залишилось, а новостворене поняття розпочало самостійне життя й увійшло до активного обігу в педагогічній теорії і практиці. На його існування вплинуло й те, що поняття *технологія* на той час було широко вживаним у зарубіжній педагогіці [1].

На сучасному етапі розвитку системи освіти педагогічна технологія функціонує як: наука, що досліджує найбільш раціональні шляхи навчання; система способів, принципів і регуляторів, які застосовуються професіоналами в ході реалізації навчального та виховного процесів; реальний процес навчання; конструкція, стратегія, алгоритм дій педагога, організація педагогічної діяльності [2].

У цілому педагогічну технологію з позицій професійної діяльності педагога розглядають як системний метод створення, застосування й визначення всього процесу викладання й засвоєння знань з урахуванням технічних і людських ресурсів та їх взаємодій, завданням яких є оптимізація форм освіти [Педагогічні технології в журналістській освіті [3].

Спираючись на *проектну спрямованість навчального процесу*, І.П. Підласий, наприклад, педагогічною технологією називає комплексний педагогічний вплив, що дозволяє одержати педагогічний продукт заданої кількості та якості відповідно до запроектованих витрат часу, сил і засобів [4], що на практиці означає прийняття чітких зобов'язань. Наприклад, той, хто навчає, гарантує за певний час довести конкретну особу, що навчається, до певного рівня навченості за умови надання його точних характеристик, параметрів кінцевого продукту та умов, за яких буде здійснюватись запланована взаємодія.

За цілим рядом інструментально значущих ознак у педагогіці розроблено ряд класифікацій педагогічних технологій. У контексті досліджуваної проблеми в світовій практиці найчастіше використовують: інформаційні [5], інформаційно-комунікаційні [6], інформатизації навчального процесу [7], метод проектів [1] тощо. Запропоновані види педагогічних технологій не окреслюють загального спектру технологій, що розробляються педагогами-практиками. Так звані авторські педагогічні технології поєднують у різних варіантах елементи апробованих технологій та зорієнтовані на реалізацію мети, змісту, конкретного навчального процесу.

Для експериментальної перевірки досліджуваної проблеми запропоновано *технологію проектування навчальної інформації викладачами вищого навчального закладу в ході професійно-педагогічної діяльності*. Дано її теоретичне та практичне обґрунтування.

Основою побудови будь-якої технології є визначання її концептуальних засад, що окреслюють провідну думку наукового експерименту. Концептуальною основою побудови технології проектування навчальної інформації викладачами вищого навчального закладу в ході професійно-педагогічної діяльності став адаптивний підхід як перспективний напрям оновлення навчального процесу вищої школи, теоретико-методологічні засади використання якого обґрунтовані в дослідженнях В.В. Богорева, Т.В. Мухлаєва, В.І. Соколова, І.С. Якіманської, Є.О. Ямбурга та ін.

Слово "адаптивний" походить від англ. *to adapt* та означає пристосування до нових вимог та змін середовища. Дослідження соціально-філософських основ адаптації дозволило відокремити наступні її характеристики: здатність до пристосування дорослого до соціальних норм, узгодження вимог з потенційними тенденціями розвитку як суб'єкта, так і соціального середовища, здатність до подальшого психологічного,

особистісного розвитку.

У сучасній педагогічній літературі аналіз проблеми адаптації (з урахуванням комплексних лабораторних досліджень адаптивних систем 2001–2003 рр., в яких взяли участь д.п.н., проф. Т.Г. Браже, д.п.н. Л.Ю. Монахова, к.п.н. Л.Л. Горбунова та ін.) відбувається в колі визначення концептуальних основ моделювання адаптивних систем як соціально-орієнтованих, навчально-розвиваючих моделей взаємодії викладачів, студентів, джерел інформації, основною ознакою яких є адаптивність дорослої людини [7]. Змістом категорії "адаптивності" є варіативність, персоналізація, гнучкість, дозування навчальної інформації, нелінійність інформаційних структур.

У контексті нашого дослідження педагогічна технологія, схарактеризована за таким підходом, полегшує, мінімізує й раціоналізує педагогічну працю викладача, дозволяє науково, системно представити проектування навчальної інформації, а також сприяє оволодінню майбутніми спеціалістами необхідними професійними функціями (пізнавальною, контрольною, проектувальною та ін.). Таким чином, цей підхід має на меті зняття на заняттях стресової ситуації і створення доброзичливої атмосфери співробітництва. На думку Г.А. Русских, принцип адаптивності передбачає опору на модуль навчання, в якому відбувається адаптація навчальної інформації до інтелектуального рівня і потреб тих, хто навчається [3].

Розробляючи експериментальну програму проектування навчальної інформації викладачем, ми спирались на ієрархію цілей як умову максимальної адаптації розробленої технології до навчального процесу у вищій школі. Розроблена технологія реалізує процес цілеутворення на двох рівнях: стратегічному та поетапному.

На *стратегічному рівні* відбувається педагогічна інтерпретація суспільно-державного замовлення й визначення стратегічних пріоритетів

професійно-педагогічної діяльності викладачів у зазначеному напрямі (проектування навчальної інформації). Такий підхід зумовлює переорієнтацію навчально-професійних завдань педагогів у межах інформаційно-освітнього простору.

Рівень *поетапного цілеутворення* передбачає подальшу конкретизацію стратегічної мети, впровадження якої представлено в розробленій технології на основі інтерпретації навчального процесу через його *проектну спрямованість*.

Так, Н.М. Суртаєва, розглядаючи проблему проектування педагогічних технологій у професійній підготовці вчителів, визначає її через систему дій, спрямованих на побудову певної педагогічної системи, в основу якої покладено проектування й реалізацію проекту шляхом використання *послідовних етапів та операцій*. Це набір процедур, які оновлюють професійну діяльність викладачів і гарантують запланований кінцевий результат.

Враховуючи зазначене вище, представимо рівень *поетапного цілеутворення* визначеного типу технології на основі проектної стратегії (виділення загальних стратегічних ліній) роботи з інформацією: з опорою на те, що робота викладачів з інформацією поєднує як прямі, так і непрямі техніки, що забезпечують ефективну взаємодію учасників навчального процесу.

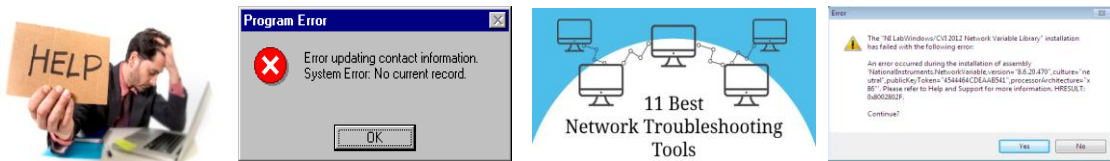
За таких умов у ході експерименту виділено такі етапи технології проектування навчальної інформації викладачами вищого навчального закладу в ході професійно-педагогічної діяльності: I – докомунікативна фаза; II – комунікативна фаза; III – посткомунікативна фаза. Ці фази фактично описують повний цикл інформаційної взаємодії.

На етапі *докомунікативної фази* відбувається формування цілей діяльності та визначення потреб при обміні інформацією, а також чітко окреслюються та конструюються способи інформаційної взаємодії.

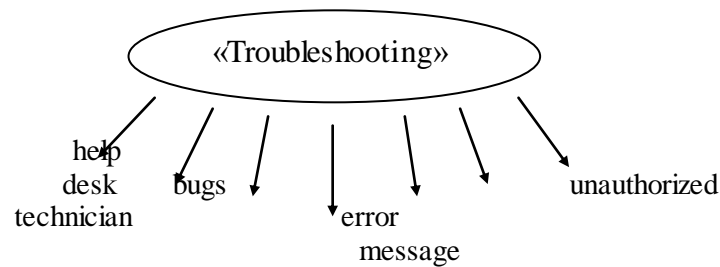
Комунікативна фаза, або власне комунікація (безпосередня реалізація навчальних завдань), включає передачу та сприйняття навчальної інформації і переведення її у поле засвоєння знань.

Наведемо приклад заняття з англійської мови на III курсі фізико-математичного факультету, спеціальність «Інформатика», на тему «Troubleshooting», з використанням представленої технології:

I. Have a look at these pictures. Can you explain what you see on them?

II. Warming up. What are your associations with it?

III. Now you will be in the shoes of sociologists. Find out who from your group-mates have ever tried -to update his computer?

- to use a recovery tool?
- to install antivirus software? ets.

IV. Look at the blackboard. Here you can Sally Harrison. She works as a help desk technician. What are her responsibilities? What information is she usually interested in?

Now you will listen to the telephone call between Sally and her client. Fill in the form.

Name, Surname	
Organization	
Problem	
Recommendations	

V. Take cards (blue and red). According to the colour we have two groups: help desk technicians and their clients. One group has a list with number of problems:

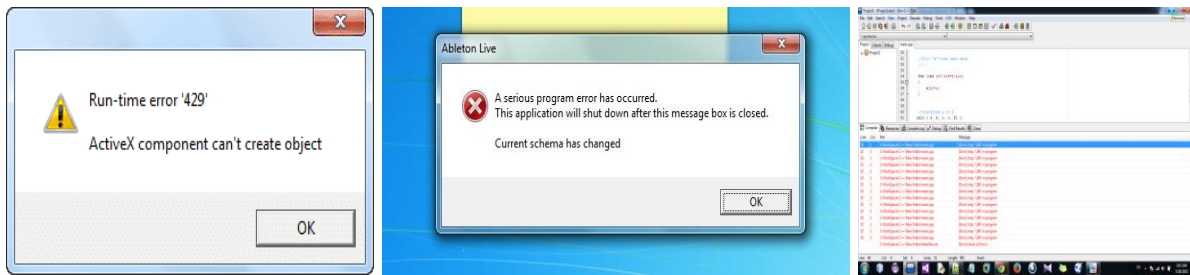
- A)1. My printer is producing fuzzy, not clear, printouts.
2. I get a lot of error messages. Some of my files won't open. They're corrupted, damaged.
3. The monitor flickers, the image is unsteady.
4. My optical drive fails: it won't read or write discs.
5. My machine is running very slowly and it shows low memory error messages.
6. My computer is behaving strangely. I think it's got a virus.
7. I get a 401 message: I'm unauthorized, not allowed to enter that website.
8. I've tried to access a website but I get a 404 Not Found message, as if it didn't exist.
9. I try to connect but I get this message: Network connection refused by server.

B) Another group is presented by clients. Making guesses and giving advice:

- Turn the computer off and on again. It often works.
- You should check that dust is not affecting the computer cooling fan, the device that prevents the parts inside the computer from overheating.
- Why don't you reboot, restart, the system again?
- If this doesn't work, use a recovery tool, a software application to restore your deleted data.
- You should back up your files in the future, make copies.
- If I were you, I'd get a UPS, an uninterruptible power supply, a device to maintain the continuous supply of electric power.

C) Find your partner and present a telephone conversation on the problem base.

VI. Work in groups of three people. Go to the blackboard and choose one of the screenshots. Give your instructions how to solve technical problems:

VII. In groups make a presentation of your Troubleshooting office.

Основною метою *поскомуникативної фази* є визначення результатів інформаційної взаємодії як стратегічно побудованого (спроектованого) процесу.

Отже, *технологію проектування навчальної інформації викладачами ВНЗ у ході професійно-педагогічної діяльності* визначаємо як поетапно побудовану в межах навчального процесу вищої школи суб'єкт-суб'єктну взаємодію викладачів, студентів, джерел інформації на основі адаптивного підходу, що забезпечує, з одного боку, варіативність, персоналізацію, гнучкість, дозування навчальної інформації, з іншого – здатність майбутніх фахівців до пристосування в соціумі, узгодження вимог до вивчення іноземної мови із тенденціями розвитку як суб'єкта, так і соціального середовища, здатність суб'єкта навчального процесу до подальшого професійного, психологічного, особистісного та іншого розвитку.

Список літератури

1. Підласий І.П. Продуктивний педагог. Настільна книга вчителя / Іван Павлович Підласий. – Х.: Вид. група "Основа", 2010. – 360 с. – (Серія "Настільна книга").
2. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: [навч. посіб.] / Ілона Миколаївна Дичківська. – К. : Академвидав, 2004. – 352 с.
3. Педагогічні технології в журналістській освіті [Електроний ресурс] / С. Електронна бібліотека інституту журналістики. – Режим доступу: <http://journalib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=340>. – 10.02.2012 р. – Загол. з екрану.
4. Інформаційно-комунікаційні технології як засіб модернізації освітніх систем на засадах євроінтеграційних процесів // Інформаційно-комунікаційні технології у

- сучасному освітньому просторі: зб. матеріалів Всеукр. науково-методичного семінару міжнар. участю, (Кременець, 1–2 грудня 2011 р.) / за заг. ред. Л. О. Данильчук, Т. В. Захарчук, І. Ф. Лизун. – Кременець : Вид-во КОГПІ ім. Тараса Шевченка, 2011. – 128 с.
5. Жебровський Б.М. Інформатизація навчального процесу столиці: крок у ХХІ ст. / Б.М. Жебровський, Г.В. Ломаковська // Комп'ютер у школі та сім'ї – 1998. – № 3. – С. 3-6.
  6. Арванітопуло Е.Г. Зміст і структура курсу з навчання майбутніх учителів з метою створення професійно-орієнтованих проектів для навчання іноземної мови / Е. Г. Арванітопуло // Іноземні мови. – 2007. – № 4. – С. 21–26.
  7. Longman Dictionary of English Language and Culture / [Editorial Director Della Summers]. – Burnt Mill, England: Longman Group UK Limited, 1995. – 1528 p.
  8. Марон А. Е. Ведущие тенденции развития андрогических исследований / А. Е. Марон, Л. Ю. Монахова // Человек и образование. – 2001. – № 1. – С. 32–39.
  9. Русских Г. А. Авторська педагогічна технологія: інструкція для конструювання / Г. А. Русских // Завуч. – 2004. – № 33. – С. 5–9.
  10. Суртаева Н. Н. Проектирование педагогических технологий в профессиональной подготовке учителя (на примере естественнонаучных дисциплин) : автореф. дис. на соискание науч. степени доктора пед. наук : спец. 13.00.08 "Теория и методика профессионального образования" / Н. Н. Суртаева. – М., 1995. – 48 с.
  11. Энциклопедический социологический словарь / общ. ред. Г.В. Осипова; [ред.-сост. Кабыща А.В.]. — М.: ИСПИ РАН, 1995. – 939 с.

REFERENCES

1. Pidlasyi I.P. Produktyvnyi pedahoh. Nastilna knyha vchytelia / Ivan Pavlovych Pidlasyi. – Kh.: Vyd. hrupa "Osnova", 2010. – 360 s. – (Serii "Nastilna knyha").
2. Dychkivska I.M. Innovatsiini pedahohichni tekhnolohii : [navch. posib.] / Iona Mykolaivna Dychkivska. – K. : Akademydav, 2004. – 352 s.
3. Pedahohichni tekhnolohii v zhurnalistskii osviti [Elektroni resurs] / S. Elektronna biblioteka instytutu zhurnalistyky. – Rezhym dostupu: <http://journalib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=340>. – 10.02.2012 r. – Zahol. z ekranu.

4. Informatsiino-komunikatsiini tekhnolohii yak zasib modernizatsii osvithnikh system na zasadakh yevrointehratsiinykh protsesiv // Informatsiino-komunikatsiini tekhnolohii u suchasnomu osvithnomu prostori : zb. materialiv Vseukr. naukovo-metodychnoho seminaru mizhnar. uchastiu, (Kremenets, 1–2 hrudnia 2011 r.) / za zah. red. L. O. Danylchuk, T. V. Zakharchuk, I. F. Lyzun. – Kremenets : Vyd-vo KOHPI im. Tarasa Shevchenko, 2011. – 128 s.
5. Zhebrovskiy B.M. Informatyzatsiia navchalnoho protsesu stolytsi: krok u KhKhl st. / B.M. Zhebrovskiy, H.V. Lomakovska // Kompiuter u shkoli ta sim'i. – 1998. – № 3. – S. 3-6. Arvanitopulo E .H. Zmist i struktura kursu z navchannia maibutnikh uchyteliv z metoiu stvorennia profesiino-oriientovanykh proektiv dlia navchannia inozemnoi movy / E. H. Arvanitopulo // Inozemni movy. – 2007. – № 4. – S. 21–26.
6. Longman Dictionary of English Language and Culture / [Editorial Director Della Summers]. – Burnt Mill, England: Longman Group UK Limited, 1995. – 1528 p.
7. Maron A. E. Vedushchye tendentsyy razvytiya androhycheskykh yssledovanyi / A. E. Maron, L. Yu. Monakhova // Chelovek y obrazovanye. – 2001. – № 1. – S. 32–39.
8. Russkikh H. A. Avtorska pedahohichna tekhnolohiia: instruktsiia dlia konstruiuvannia / H. A. Russkikh // Zavuch. – 2004. – № 33. – S. 5–9.
9. Surtaeva N. N. Proektyrovanye pedahohycheskykh tekhnolohiy v professyonalnoi podhotovke uchytelia (na prymere estestvennonauchnykh dystsyplyn) : avtoref. dys. na soyskanye nach. stepeny doktora ped. nauk : spets. 13.00.08 "Teoryia y metodyka professyonalnoho obrazovanyia" / N. N. Surtaeva. – M., 1995. – 48 s.
10. Entsiklopedicheskiy sotsiologicheskyy slovar / obsch. red. G.V. Osipova; [red.-sost. Kabyischa A.V.]. — M.: ISPI RAN, 1995. – 939 s

